

Studeren met Open Bijbel

Bijbelstudie sectie voor de wat meer gevorderde Bijbellezer

De brief aan de Efeziërs

7. De geestelijke wapenrusting

Neem daarom de wapenrusting van God, om weerstand te kunnen bieden in de boze dag

Tijdens zijn gevangenschap van ongeveer vier jaar in Caesarea en Rome, werd Paulus voortdurend bewaakt door soldaten. Dat gaf hem de gelegenheid vertrouwd te raken met alle bijzonderheden van hun wapenrusting. Als hij in deze brief afscheid van zijn lezers neemt, gebruikt hij deze wapenrusting als illustratie, in een opwekking op te trekken in de strijd, die Christus voert om zijn volgelingen te redden.

Maar welke strijd heeft de volgeling van Christus te voeren? En wie is de vijand? Het antwoord is te zien in de toepassing van de functies van de wapenrusting op de verschillende aspecten van de situatie waarin de christen zich bevindt.

Paulus heeft zijn lezers eerder verteld dat hij steeds voor hen bidt, zodat zij zouden weten "hoe overweldigend groot zijn [Gods] kracht is aan ons die geloven, naar de werking van de sterkte van zijn macht" (1:19). Hij eindigt met een opwekking in deze kracht actief te zijn: "wees krachtig in de Here en in de sterkte van zijn macht" (6:10). In alle zeven brieven aan zijn gemeente in het boek Openbaring, leidt Christus een belofte van zegen in met de voorwaarde: "Wie overwint". Zijn volgelingen hebben een serieuze strijd te voeren, waarvoor zij een aantal wapens ter beschikking hebben gekregen. Hiermee strijdende zullen zij, zoals Paulus elders schrijft, "meer dan overwinnaars zijn door Hem, die ons heeft liefgehad" (Rom 8:37).

Uiterst belangrijk is dat wij goed weten wie de vijand is. Paulus schrijft: "wij hebben niet te worstelen tegen bloed en vlees, maar tegen de overheden, tegen de machten, tegen de wereldbeheersers van deze duisternis, tegen de boze geesten in de hemelse gewesten" (6:12). Velen zien hierin – en vooral in de laatste woorden – een gevecht van gelovigen tegen overal rondwarende kwade engelen of demonen. Meestal denkt men hierbij aan de "boze geesten" in de evangeliën, die Jezus uit zieke

mensen dreef. In die gevallen is "boze geest" echter de vertaling van het Griekse *dai monion*, demon. Paulus' uitdrukking heeft hier niets mee te maken, want zijn woorden *pneumatika tes pornias* betekenen letterlijk "geestelijke boosheden" (Statenvertaling); en dit is iets heel anders.

De onderdelen

Alvorens nader in te gaan op de identiteit van de overheden, machten en wereldbeheersers, en op wat hier wordt bedoeld met "de hemelse gewesten", proberen we duidelijkheid te krijgen over de aard van de strijd. We doen dat door de functies van de wapenrusting nauwkeurig te bekijken. Eerst komt *de gordel*, waarmee we kunnen voldoen aan de eis de lendenen te omgorden met de waarheid. Het woord 'waarheid' betekent blijkbaar de leer van waarheid, het evangelie, zoals elders in deze brief te zien is: "In Hem bent ook u, nadat u het woord van de waarheid, het evangelie van uw behoudenis, hebt gehoord" (1:13). De gordel is nodig voor vrijheid van beweging, en houdt ook andere kleding op haar plaats. Het geestelijke tegenbeeld hiervan is het evangelie. Dit beeld is kennelijk ontleend aan Jesaja's beschrijving van de Messias: "Gerechtigheid zal de gordel van zijn lendenen zijn en trouw [waarheid] de gordel van zijn heupen" (Jes 11:5), een omkering die laat zien dat de toepassing van de beeldspraak niet te strikt dient te zijn.

Om zich te beschermen heeft Christus' volgeling een *borstschild* nodig: "bekleed met het pantser van de gerechtigheid." In Paulus' brief aan de Tessalonicenzen is dit 'pantser' "geloof en liefde". Hiermee wordt het hart beschermd. Hoe plastisch de beeldspraak is, blijkt uit het volgende gedeelte, waar de voeten van de soldaat zijn "geschoeid met de bereidvaardigheid van het evangelie van de vrede". Ook dit komt uit het boek Jesaja. De profeet spreekt over herauten, die naar Jeruzalem komen met de boodschap dat God op weg is om Zijn volk te verlossen en Wereldkoning te worden: "Hoe liefelijk zijn op de bergen de voeten van de vreugdebode, die vrede aankondigt, die goede boodschap brengt, die heil verkondigt, die tot Sion spreekt: Uw God is Koning!" (Jes 52:7). Paulus zag de vervulling van deze profetie in het optreden van de apostelen en hun medewerkers, met hun boodschap over de komst van Koning Christus Jezus: "Hoe horen zonder prediker? En hoe zal men prediken zonder gezonden te zijn? Gelijk geschreven staat: Hoe liefelijk zijn de voeten van hen, die een goede boodschap brengen" (Rom 10:15).

De soldaat die met een gordel om zijn heupen, geschoeide voeten en een pantser uitgerust is, treedt zijn vijand tegemoet met een groot, het lichaam bedekkend, schild, een helm en een zwaard. Het *schild* is zijn geloof. Niet enkel vertrouwen in God, maar geloof wat betreft zijn inhoud, zodat wij overtuigd zijn van Gods woord en ons kunnen verdedigen.

De “brandende pijlen” die met het schild worden afgeweerd, gebruikte men in die tijd om vuur te schieten naar de vijand. In de geestelijke toepassing doelen ze op de kritiek en de bezwaren die tegen het evangelie worden ingebracht.

Ook de “*helm van het heil*” is een uitdrukking die is ontleend aan een profetie van Jesaja: “de helm van het heil was op zijn hoofd” (Jes 59:17). De gedachte wordt verduidelijkt in een overeenkomstig beeld in Paulus’ brief aan de Tessalonicenzen: “de helm van de hoop op de zaligheid” (1 Tes 5:8). In de praktijk is deze ‘helm’ een bescherming voor de gelovige tegen afbrekende kritiek.

Ten slotte heeft de soldaat zijn zwaard, “dat is het woord van God”. Ook hier is de invloed van de profetie van Jesaja te merken, want van de Knecht van de Here – die zelf een leerling is geweest “om met het woord de moede te kunnen ondersteunen” (Jes. 50:4), gezonden “om een blijde boodschap te brengen aan ootmoedigen” (Jes. 61:1) – staat geschreven: “Hij maakte mijn mond als een scherp zwaard” (Jes 49:2). De schrijver van de brief aan de Hebreëen zegt dat Gods Woord scherper is dan enig tweesnijdend zwaard: “het dringt door, zó diep, dat het vaneenscheidt ziel en geest, gewrichten en merg, en het schift overleggingen en gedachten van het hart” (Heb 4:12). Voor hen die bereid zijn zich hierdoor te laten leiden, dringt Gods Woord door tot het diepst van de gedachten en brengt het de innerlijke motieven aan het licht. Zoals Christus zal doen wanneer Hij als Rechter komt, “die ook wat in de duisternis verborgen is, aan het licht zal brengen en de raadslagen van het hart openbaar maken” (1 Kor 4:5).

De taak van de soldaat

Bezien wij de wapenrusting in haar geheel, dan blijkt de opdracht die de goede soldaat met al zijn moed en kracht moet uitvoeren te bestaan uit de prediking van het evangelie. Met geschoeide voeten moet hij bereid zijn daarheen te gaan waar hij de blijde boodschap van Gods Koninkrijk kan brengen. En om zijn taak op doeltreffende wijze te verrichten, heeft hij in zijn hand het Woord van God. Dat is Gods openbaring door de profeten in Israël en de apostelen van Christus. Stellen wij de vraag: aan wie moet hij prediken?, dan ligt het antwoord voor de hand: aan mensen die in ongeloof verkeren. Veelal meent men echter dat het hier om de verkondiging van het evangelie aan engelen gaat – al is er verdeeldheid over de kwestie of dit nu ‘slechte engelen’ of ‘goede engelen’ zijn. Maar hebben de volgelingen van Christus ooit de opdracht gekregen aan engelen te prediken? Christus’ bevel luidt: “Ga dan heen, maak al de volken tot mijn discipelen en doop hen” (Mat 28:19); “Ga heen in de gehele wereld, verkondig het evangelie aan de ganse schepping. Wie gelooft en zich laat dopen, zal behouden worden” (Mar 16:15,16).

Lucas schrijft in een samenvatting van wat Jezus deed en zei na zijn opstanding o.a.: "dat in zijn naam moest gepredikt worden bekering van zonden aan alle volken, te beginnen bij Jeruzalem" (Luc 24:47). Bij zijn afscheid zegt Jezus: "u zult mijn getuigen zijn in Jeruzalem en in geheel Judea en Samaria en tot het uiterste van de aarde" (Hand 1:8). Verkeren 'goede engelen' in zo'n toestand van onwetendheid en nood dat zij het evangelie nodig hebben? En wordt er van mensen gevraagd hen tot geloof te brengen? En moeten zij dan gedoopt worden? Het gebruik van Petrus' woorden: "in welke dingen zelfs engelen begeren een blik te slaan" (1 Pet 1:12) om deze zienswijze te staven, laat zien hoe ver gezocht en ontoereikend het bewijs hiervoor is. Juist het feit dat Jezus het leven van engelen als voorbeeld geeft van de zaligheid, die trouwe volgelingen geschonken zal worden, laat zien hoe ongerijmd deze opvatting is: "Want zij kunnen niet meer sterven; immers, zij zijn aan de engelen gelijk en zij zijn kinderen van God" (Luc 20:36). En kunnen zogenaamde 'slechte engelen', die niemand ziet en wier bestaan totaal verborgen is, door mensen tot geloof in het evangelie gebracht worden?

Men meent steun voor de opvatting dat het om engelen gaat, te vinden in Paulus' eerdere woorden in deze brief: "opdat thans door middel van de gemeente aan de overheden en de machten in de hemelse gewesten de veelkleurige wijsheid van God bekend zou worden" (Efez 3:10). Maar het 'opdat' in deze laatste zin slaat op wat Paulus kort daarvoor gezegd heeft over de genade die hem als apostel geschonken is het evangelie te verkondigen. En dat is hij op dat moment bezig te doen in Rome, de zetel van de heerschappij over het wereldwijde Romeinse Rijk: "Mij, verreweg de geringste van alle heiligen, is deze genade te beurt gevallen, aan de heidenen de onnaspeurlijke rijkdom van Christus te verkondigen" (vs 10), waarbij de medewerking van medegelovigen een bijdrage levert, want het wordt gedaan "door middel van de gemeente."

In Jezus' waarschuwing voor de vervolging die zijn apostelen zullen moeten verduren, hebben overheden en machten zonder twijfel betrekking op menselijke regeerders en rechters: "Wanneer zij u brengen voor de synagogen en voor de overheden en de machthebbers, maak u niet bezorgd, hoe of wat u ter verdediging moet spreken. Want de heilige Geest zal u op het eigen ogenblik leren, wat u zeggen moet" (Luc 12:11,12). Dat de apostel Paulus, die toen niet onder de apostelen aanwezig was, ook op deze wijze bijstand van Christus kreeg, blijkt uit zijn opmerking over zijn getuigenis voor de overheden en machten in Rome: "Bij mijn eerste verdediging heeft niemand mij bijgestaan, maar allen hebben mij in de steek gelaten – het worde hun niet toegerekend; maar de Here heeft mij ter zijde gestaan en kracht gegeven, zodat door mij *de verkondiging tot haar recht gekomen is en al de heidenen haar hebben kunnen horen*" (2 Tim 4:16,17).

De hemelse gewesten

Maar hoe kan Paulus zeggen dat deze overheden en machten zich "in de hemelse gewesten" bevinden? Deze uitdrukking heeft elders in deze brief kennelijk betrekking op de hemel, waar Gods troon is: "en Hem te zetten aan zijn rechterhand in de hemelse gewesten, boven alle overheid en macht en kracht en heerschappij" (1:20,21). Dit zinspeelt op Psalm 110 "Aldus luidt het woord van de HERE tot mijn Here, zet u aan mijn rechterhand, totdat Ik uw vijanden gelegd heb als een voetbank voor uw voeten" (vs 1); en op het visioen dat Daniël kreeg over de verhoging van de Mensenzoon: "Hem werd heerschappij gegeven en eer en koninklijke macht, en alle volken, natiën en talen dienden hem" (Dan 7:14).

Wanneer Paulus in deze brief ook zegt dat God zijn kinderen gezegend heeft "in de hemelse gewesten" (1:3), en hun nu al "een plaats gegeven is in de hemelse gewesten" (2:6), bedoelt hij hetzelfde als wanneer hij schrijft: "Hij heeft ons verlost uit de macht van de duisternis en overgebracht in het Koninkrijk van de Zoon van zijn liefde" (Kol 1:13). Nu al worden ze beschouwd als verenigd met Christus, in de sfeer van zijn hemelse koningschap. Om die reden staan de 'hemelse gewesten' van de overheden en machten van deze wereld tegenover dat hemelse koningschap. Ze geven de sfeer aan van *menselijk* koningschap, met Rome als hoofdzetel. Dat Paulus de moed had om ook als een gevangene in Rome van Christus te getuigen, en dit niet zonder vrucht bleef, blijkt uit de slotgroet in een andere brief die hij in Rome schreef: "U groeten alle heiligen, inzonderheid die aan het huis van de keizer verbonden zijn" (Flp 4:22). Behalve de dringende noodzaak het verlossende evangelie aan stervende mensen te verkondigen, zou Paulus – in een tijd van toenemende spanning tussen Joden en christenen – goed hebben ingezien hoe belangrijk de gunst van de keizer ten opzichte van christenen zou zijn. Hij had zeer goede redenen gemeenteleden te verzoeken de overheden en machten in hun gebeden te gedenken. En hij doet dit op een zeer ernstige wijze: "Ik vermaan u dan allereerst smekingen, gebeden, voorbeden en dankzeggingen te doen voor alle mensen, voor koningen en alle hooggeplaatsten, opdat wij een stil en rustig leven mogen leiden in alle godsvrucht en waardigheid" (1 Tim 2:1).

De bescherming

Als goed soldaat moet Christus' volgeling zich ook tegen vijandelijke aanvallen beschermen. Maar wat betekent dit in de praktijk? De strijd gaat immers om geestelijke boosheden. En waar komt dit gevaar vandaan? De consequente leer van de Schrift is dat de zonde haar oorsprong heeft in de mens zelf; in zijn gedachten en innerlijke overleggingen en redeneringen. Dit is te zien bij de zondvloed: "Toen de HERE zag, dat de boosheid van de mensen groot was op de aarde en al wat de overleggingen van zijn hart voortbrachten te allen tijde slechts boos was ..." (Gen 6:5). Voordat Israël het beloof-

de land binnen zou gaan, waarschuwde Mozes voor de verderfelijke invloed van het hart als orgaan van overleggingen; bijvoorbeeld wanneer iemand zegt: "Ik zal vrede hebben, wanneer ik in de verstoktheid van mijn hart wandel" (Deut 29:19). Dit was ook de oorzaak van Israëls ballingschap, zoals blijkt uit de herhaalde diagnose van Jeremia, die opmerkte: "Arglistig is het hart boven alles, ja, verderfelijk is het; wie kan het kennen?" (Jer 17:9). De Here Jezus waarschuwde voor de geestesgesteldheid waarin iemand meer aandacht heeft voor uiterlijke schijn dan voor innerlijke gerechtigheid: "Want uit het hart komen boze overleggingen, moord, echtbreuk, hoererij, diefstal, leugenachtige getuigenissen, godslasteringen" (Mat 15:19). Jakobus verbiedt ons te zeggen dat wij door God verzocht worden, en stelt de alternatieve mogelijkheid vast: "Maar zo vaak iemand verzocht wordt, komt dit voort uit de zuiging en verlokking van zijn eigen begeerte" (Jak 1:14).

Het verschil tussen zulke uitspraken, die de bron van kwaad in ieder individueel mens zien, en Paulus' voorstelling van een strijd met overheden en machten, is dat wij hier te maken hebben met geestelijke boosheden in de hemelse gewesten; dat wil zeggen in de sfeer van macht en heerschappij. Dit moet in ruime zin worden opgevat. Niet als betrekking hebbend op een bepaalde regering, maar op de collectieve invloeden die de samenleving beheersen. Een opvallend voorbeeld is de wijze waarop de nationaalsocialistische propaganda in het vooroorlogse Duitsland zo'n verderfelijke invloed uitoefende op het volk, zodat het beheerst werd door volkswaan en Jodenhaat. Maar de invloed is lang niet altijd agressief. De menselijke samenleving wordt voortdurend beïnvloed door een beleid en een cultuur, die geen plaats zouden kunnen hebben in Christus' Koninkrijk. Johannes' beschrijving van de drijfveren van de tegenwoordige wereld: "de begeerte van het vlees, de begeerte van de ogen en een hovaardig leven" (1 Joh 2:16), geldt niet alleen voor het individu, maar is zichtbaar en merkbaar in allerlei uitingen en gedragingen die anderen beïnvloeden. Een fenomeen dat Paulus in deze brief aan de Efeziërs beschrijft als "de geest, die thans werkzaam is in de kinderen van de ongehoorzaamheid" (2:2). Verre van kwaadwillende engelen te zijn, zijn "de wereldbeheersers van deze duisternis" juist mensen wier wereldbeschouwing, leer en cultuur in strijd zijn met die van discipelen van Christus. Dit blijkt ook uit Paulus' woorden over de wijsheid van God, die voor veel mensen verborgen blijft: "En geen van de beheersers van deze eeuw heeft van haar geweten, want indien zij van haar geweten hadden, zouden zij de Here van de heerlijkheid niet gekruisigd hebben" (1 Kor 2:8). Deze "beheersers van deze eeuw, wier macht teniet gaat" (vs 6), zijn geen engelen in de lucht, maar "Herodes, zowel als Pontius Pilatus met de heidenen en de volken van Israël" (Hand 4:27). Zij waren de beheersers van het tijdperk waarin Jezus en de apostelen predikten. En zo zijn er in elk tijdperk machthebbers, die zich gedragen als vijanden van God en Christus, en het voorzien hebben op hun dienaren.

A.H./J.K.D.